

Zicht op Impact Kennis Over Zien

Voortgangsrapportage 2025

Inhoud

- Voorwoord 3
- 1 Ons verhaal 4
- 2 Gezamenlijke ambitie en werkwijze 6
- 3 Zo werken we samen 8
- 4 Kwaliteit 11
- 5 De deelprogramma's uitgelicht 12
 - 5.1 Kennis Ontwikkelen 13
 - 5.2 Kennis Koesteren 15
 - 5.3 Kennis Leren Toepassen 18
 - 5.4 Kennis Vinden 23
 - 5.5 Kennis met Ervaring 27
- 6 Focus 29
 - 6.1 Ouderen 29
 - 6.2 Inclusieve samenleving 30
 - 6.3 Getrapte zorg 32
 - 6.4 Technologie 33
- 7 Zicht op de mist 35
- 8 Cijfers 2025 36

Voorwoord

Impact maken... en daarmee van betekenis zijn voor mensen met een visuele beperking. In deze Voorgangsrapportage van 2025 brengen we in beeld wat onze kennisontwikkeling, -deling, -implementatie en samenwerking betekent in het leven van mensen met een visuele beperking en het omgaan met hun beperking. We laten daarbij vooral de inhoud zien: de resultaten die we het afgelopen jaar hebben bereikt.

Hierbij spreken we grote waardering uit voor de inzet van de vele ervaringsdeskundigen, professionals en andere betrokkenen bij de deelprogramma's van Kennis Over Zien. Zij zorgen er samen voor dat de kenniscirkel blijft draaien.

Als partners van Kennis Over Zien dragen we allemaal bij vanuit onze eigen kracht en toegevoegde waarde. Onze activiteiten bevorderen toekomstbestendige zorg, een toegankelijke en inclusieve samenleving voor én participatie van mensen met een visuele beperking.

We werken daarbij nauw samen met partners uit het oogveld, ziekenhuizen, universiteiten, gemeenten, kennisorganisaties en maatschappelijke organisaties.

Vooruitblik

We zijn toe aan het laatste jaar van dit (tweede) Meerjarendeelsectorplan (MJDP). Met trots en vertrouwen zetten we samen de schouders eronder om onze plannen zoveel mogelijk af te ronden. Op basis van wat we de laatste jaren hebben neergezet, bouwen we verder en werken we toe naar een goede invulling van het nieuwe MJDP vanaf 2027.

Namens alle betrokkenen bij Kennis Over Zien,

Annelies Versteegden - Koninklijke Visio

Julianne Meijers - Bartiméus

Marian van Heerebeek - Robert Coppes Stichting

Carin Hoorn - Oogvereniging

Ronald Korpershoek - MaculaVereniging

“De juiste kennis op de juiste plek, daar doen we het voor.”

1 Ons verhaal

Wie zijn wij?

Kennis Over Zien zet zich in voor mensen met een visuele beperking en hun omgeving. Het is een samenwerkingsverband van vijf partners: de erkende expertisorganisaties Koninklijke Visio, Bartiméus en de Robert Coppes Stichting en de doelgroep-vertegenwoordigende organisaties (DVO's) de Oogvereniging en MaculaVereniging. Onze gezamenlijke opdracht is: 'Het ontwikkelen van kennis én het maximaal inzetten van deze kennis ter bevordering van de best mogelijke zorg én ondersteuning aan mensen met een visuele beperking. Samen maken we het verschil.

Waar werken we aan?

Binnen Kennis Over Zien komt alle kennis over het leven met een visuele beperking samen. Onze gezamenlijke inzet draagt bij aan twee grote maatschappelijke opgaven: het toekomstbestendig maken van zorg en ondersteuning én een inclusieve samenleving. De inbreng en betrokkenheid van ervaringsdeskundigen is hierbij onmisbaar.

Voor wie?

De kennis die we ontwikkelen en delen, is voor iedereen met een visuele beperking, hun naasten en professionals. Naast het bereiken van 350.000 mensen die blind of slechtziend zijn (volgens de richtlijnen van het Nederlands Oogheelkundig gezelschap, NOG), willen we ook van betekenis zijn voor de ongeveer 1 miljoen mensen in Nederland die slecht zien, betrokken professionals en de omgeving.

Waarom is dit belangrijk?

Kennis maakt het verschil in het leven van mensen met een visuele beperking; levenslang bij alle mijlpalen en levensgebeurtenissen. Kennis van het leven met een visuele beperking helpt mensen die blind of slechtziend zijn, hun naasten, professionals én de maatschappij. Om zo gelijkwaardig mogelijk mee te doen, op het juiste moment passende zorg en ondersteuning te bieden, evenals een inclusieve omgeving waarin volwaardige participatie mogelijk is.

Kennis Over Zien is een samenwerkingsverband van vijf partners

Visio

Robert Coppes Stichting

Bartiméus:

Oogvereniging

 Macula
vereniging

Kennis Over Zien wordt mogelijk gemaakt door ZonMw en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

 ZonMw

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

2 Gezamenlijke ambitie en werkwijze

”

Onze gezamenlijke opdracht
‘Het ontwikkelen van kennis én het maximaal inzetten van deze kennis ter bevordering van de best mogelijke zorg én ondersteuning aan mensen met een visuele beperking.’

**Programmatekst
Expertisefunctie ZG
2023-2026**

ZonMw in opdracht
van VWS

2.1 Ambitie

Kennis Over Zien wil met kennis over het omgaan met een visuele beperking bijdragen aan twee maatschappelijke opgaven:

1

Toekomstbestendige zorg:

zorg en ondersteuning die - ook in de toekomst - effectief, duurzaam en betaalbaar is. De partners binnen Kennis Over Zien ontwikkelen zich van organisaties die ‘zorgen voor’ mensen met een visuele beperking naar dienstverleners die samen met hen ‘zorgen dat’ zij oplossingen vinden die passen bij wat nodig is bij het omgaan met de visuele beperking. Dat doen we door vernieuwing en innovatie te stimuleren.

2

Inclusieve samenleving:

het toegankelijk maken van de samenleving voor mensen met een visuele beperking. Dus ook kennis over de visuele beperking beschikbaar stellen aan organisaties, bedrijven en overheden zodat zij hun dienstverlening inclusief kunnen maken.

Via het platform kennisoverzien.nl stellen we kennis beschikbaar

2.2 Kenniscirkel

Het programmatisch werken van Kennis Over Zien krijgt vorm via de kenniscirkel. De vragen van mensen met een visuele beperking, hun naasten en professionals maken expliciet welke kennis nodig is. Om tot antwoorden te komen, doen we vervolgens onderzoek en ontwikkelen we kennis. Soms is kennis al beschikbaar en zorgen we dat die op de juiste manier wordt aangeboden en aansluit op de praktijk. Daarna delen we de ontwikkelde kennis(producten) met belanghebbenden: mensen met een visuele beperking en hun omgeving, professionals in en buiten de deelsector en de samenleving, bijvoorbeeld gemeenten en bedrijven.

We maken kennis(producten) toegankelijk en ontdekken innovatieve manieren om mensen met een visuele beperking verder te helpen. Onder andere via het platform kennisoverzien.nl stellen we de kennis beschikbaar. Uit het gebruik van kennis en het zoekgedrag ernaar, halen we weer nieuwe kennisvragen op. Zo is de kenniscirkel rond.

In de praktijk: SiteVisit ZonMw

Tijdens de SiteVisit van ZonMw lag de kenniscirkel letterlijk op de grond. Aan de hand hiervan werd getoond hoe kennisontwikkeling, -toepassing en -verspreiding elkaar versterken in de praktijk.

3 Zo werken we samen

3.1 Samenwerking tussen de partners

Uitgangspunten en positionering

Binnen de deelsector zijn we samenwerkingspartners. Vanuit onze sterke merken werken we samen aan Kennis Over Zien. Kennisontwikkeling en kennisverspreiding doen we samen. Samenwerken gebeurt continu tussen en binnen de partners van Kennis Over Zien.

Denk aan samenwerking tussen professionals, kenniscoördinatoren, implementatieadviseurs, communicatiecollega's, deelprogramma-managers, ervaringsdeskundigen, managers uit de lijn en bestuurders.

Samen werken we aan resultaat. Daarom vinden we het belangrijk om ook onderzoek te doen naar samenwerking en uitwisseling binnen Kennis Over Zien. Het doel is om een goed beeld te krijgen hoe de betrokkenen bij Kennis Over Zien de samenwerking ervaren: wat gaat goed, wat kan beter en wat kan daarbij helpen? De inzichten nemen we mee richting de nieuwe programmaperiode.

samenwerken met elkaar en andere landelijke partners. We maken verschillen in inrichting en accenten expliciet, zoals thematische kennisprogrammering bij Kennis Over Zien en projectmatig werken rondom doelgroepen bij Deelkracht. Zo ontstaat wederzijds begrip en ruimte voor versterking. Thema's als implementatie, impact, ervaringsdeskundigheid en de borging van kennis pakken we steeds meer gezamenlijk op. Zo bouwen we stap voor stap aan een gedeelde koers richting de volgende programmaperiode. Met als doel de expertisefunctie toekomstbestendig te houden en de maatschappelijke impact van kennisontwikkeling en -toepassing te vergroten.

3.2 Samenwerking met Deelkracht

Kennis Over Zien en Deelkracht (deelsector auditief/communicatief) werken nauw samen vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid voor de expertisefunctie zintuiglijk gehandicaptenzorg. Zo hebben we gezamenlijke heidagen, waarin we samen reflecteren op onze werkwijze, kennisstructuur en maatschappelijke opdracht. Tijdens deze bijeenkomsten staat centraal wat we van elkaar kunnen leren en hoe we kunnen

We zitten ook samen aan tafel bij ZonMw in afstemmingsoverleg. Daarnaast delen we het kennisgebied beperking in horen en zien en werken hierop samen, bijvoorbeeld in DB-connect (hét landelijk informatiepunt voor iedereen met vragen over een beperking in horen én zien) en de kennisdeeldag SamenWijzer. Ervaringsdeskundigen met een beperking in horen en zien zijn bij Kennis over Zien én Deelkracht betrokken via de ervaringsdeskundigenpool van de Oogvereniging.

‘De Werkscan geeft een goed beeld van wie ik ben en wat ik nodig heb.’

Deelnemer Werkscan

3.3 Samenwerking met partners buiten Kennis Over Zien

Kennis Over Zien werkt samen met universiteiten, gemeenten, kennisorganisaties en academische werkplaatsen, zoals Affect-us en EMB Ernstig Meervoudige Beperkingen. We werken ook samen met Vilans, de kennisorganisatie voor zorg en ondersteuning en met internationale kennispartners, om voorbij de grenzen van Nederland kennis te halen en brengen. Ook is er samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld op het gebied van sport (Zichtbaar sportief) en werk (Zichtbaar in Werk).

Zichtbaar Sportief

Het doel van Zichtbaar sportief is om de sportparticipatie van mensen met een beperking te verhogen, waarbij iedereen in zijn eigen omgeving kan sporten, onder deskundige begeleiding. Om dit te bereiken is een intentieverklaring 2024-2026 Zichtbaar Sportief getekend tussen Kennis Over Zien, NOC*NSF en Gehandicaptensport Nederland.

Zichtbaar in Werk

Bartiméus, Visio en de Oogvereniging werken niet alleen samen binnen Kennis Over Zien, ook bij Zichtbaar in Werk bundelen ze hun kracht. Via dit informatie- en adviespunt geven ze mensen met een visuele beperking, werkgevers en arbeidsbemiddelaars informatie over werken met een visuele beperking. Doel is: meer mensen met een visuele beperking structureel aan het werk. Dat gebeurt onder meer met mooie interviews, blogs en vlogs en met de Werkscan. Deze tool helpt mensen met een visuele beperking in de zoektocht naar duurzaam werk of bij dreigende uitval van werk. De werkscan is actief onder de aandacht gebracht van onder meer gemeenten.

Internationale activiteiten

De kennisproducten die voortkomen uit Kennis Over Zien worden op internationaal niveau gedeeld via internationale projecten, congressen, netwerken en werkveldbezoeken. Door onze krachten te bundelen, maken we ook op internationaal niveau het verschil.

Samen sterk in Europa

Visio, Bartiméus en Robert Coppes zijn lid van ENVITER (European Network for Vision Impairment Training Education and Research) en waren aanwezig bij de jaarlijkse Blue Sky Meeting. Er zijn internationaal activiteiten en projecten uitgewisseld én nieuwe mogelijkheden besproken om samen te werken. Ook zijn zij met het Europese netwerk voor mensen met een auditieve beperking bijeengekomen in het Europees Parlement om te spreken over: ‘Hoe kunnen we vanuit onze netwerken bijdragen aan de rechten van mensen met een visuele en auditieve beperking en de toegankelijkheid van Europa?’

3.4 Samenwerking met ZonMw

ZonMw vervult een onafhankelijke en toetsende rol in de programmering, financiering en kwaliteitsborging van het programma Expertisefunctie Zintuiglijk Gehandicapten. ZonMw bewaakt de samenhang daarbij tussen de deelsectoren auditief/communicatief (Deelkracht) en visueel (Kennis Over Zien). De samenwerking met ZonMw draagt sterk bij aan de continuïteit, transparantie en kwaliteit van de uitvoering van onze expertisefunctie en het vervullen van de maatschappelijke opdracht. Kennis Over Zien overlegt regelmatig met ZonMw over de voortgang van deelprogramma's, inhoudelijke keuzes en verantwoording. ZonMw beoordeelt het Meerjarendeelsectorplan, onderzoeksvoorstellen en voortgangsrapportages.

Programmacommissie
ZonMw

SiteVisit

Kennis Over Zien ontvangt de programma-commissie Expertisefunctie Zintuiglijk Gehandicapten jaarlijks voor een SiteVisit. Deze vond dit jaar plaats bij Visio in Huizen. Deelkracht en VWS waren ook aanwezig. De dagvoorzitter en een ervaringsdeskundige sidekick leidden de dag. Na de aftrap volgde een overzicht van impact van de vijf deelprogramma's en werd ingegaan op het belang van buursportcoaches. Een slechtziende jongen hield een inspirerend verhaal hoe hij dankzij fietstraining zijn verkeersexamen haalde. Ook werd gebrainstormd over het Meerjarendeelsectorplan 2027–2030.

3.5 Samenwerking met Visio Foundation en Bartiméus Fonds

Bij onze ambities krijgen we brede steun van twee waardevolle partners: de Visio Foundation en het Bartiméus Fonds. Samen met hen kunnen we nog meer betekenen voor mensen met een visuele beperking.

4 Kwaliteit

Visio, Bartiméus en Robert Coppes hebben 'leren als de basis voor continue kwaliteitsverbetering' vastgelegd in het Kwaliteitskader Zintuiglijk Gehandicapt. Kennis Over Zien en Deelkracht hebben dit vastgelegd bij ZonMw. We stimuleren het leren van elkaar, delen successen, bespreken uitdagingen en vertellen over onze manier van werken. Daarmee houden we elkaar scherp en versterken onze rol als kennispartners binnen de expertisefunctie Zintuiglijk Gehandicapt. Vanuit Kennis Over Zien hebben we hieraan invulling gegeven in de vorm van een 'Kijkje in de Keuken'.

'Kijkje in de Keuken':

elkaar versterken vanuit verschil

'Kijkje in de Keuken' was geen standaard evaluatie of audit, maar een open en nieuwsgierige verkenning van elkaars werkpraktijk. Acht commissieleden - twee ervaringsdeskundigen en zes professionals van Visio, Bartiméus en Robert Coppes - bezochten elkaars organisatie in 2024. De ontvangende partner presenteerde de manier waarop de kennisfunctie is ingericht, waar men trots op is en waar uitdagingen liggen. Twee uitdagingen werden in intervisievorm verkend. In een gezamenlijke afsluiting in 2025 werden bevindingen en leerpunten met elkaar gedeeld. Hierbij was Leo Bisschops, voorzitter programma commissie expertisefunctie ZG ZonMw aanwezig. Hij verwoordde het treffend:

Alle commissieleden zijn het met elkaar eens dat 'Kijkje in de Keuken' een waardevolle kans biedt om van elkaar te leren. Met hen is gesproken over de manier waarop Kennis Over Zien een vervolg kan geven aan 'Kijkje in de Keuken'. Hun advies was om in kleine setting concrete casussen te bespreken en daarbij gebruik te maken van socratische intervisie, omdat dit goed werkte. We hebben een overzicht gemaakt van de bevindingen en acties uitgezet. Een voorbeeld is de aanbeveling om in te zetten op data-gedreven werken. Hoe kunnen zorggegevens bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek en de onderbouwing van methodisch handelen ondersteunen? De programmamanager van Kennis Ontwikkelen pakt dit in samenwerking met de onderzoekscoördinatoren op.

” ‘Kijkje in de Keuken is een mooi instrument in de gereedschapskist voor continue kwaliteitsverbetering.’

Leo Bisschops,

voorzitter programma commissie expertisefunctie ZG ZonMw

5 De deelprogramma's uitgelicht

Kennis Over Zien bestaat uit de volgende deelprogramma's: Kennis Ontwikkelen, Kennis Koesteren, Kennis Leren Toepassen, Kennis Vinden en Kennis met Ervaring. Elk deelprogramma heeft een eigen focus, maar zijn ook nauw verweven als opeenvolgende stappen in de kenniscirkel. We lichten ze hierna toe.

We werken vanuit
vijf deelprogramma's en
Kennis Over Zien breed

 kennis over zien.nl

5.1 Kennis Ontwikkelen

Strategische doelstelling

Projectmatig nieuwe kennis realiseren op geselecteerde focusgebieden. Kennis die helpend is bij het realiseren van toekomstbestendige duurzame zorg, participatie en een inclusieve samenleving. Speciale aandacht is er voor het ontwikkelen van nieuwe kennis in de zeven ontwikkellijnen met bijpassende kennisagenda's, het creëren van samenhang en samen programmeren.

5.1.1 Samen programmeren

In 2025 is fors geïnvesteerd in het proces 'Samen programmeren'. De partners van Kennis Over Zien stelden budget beschikbaar om op een gericht thema - thuiswonende ouderen met ondersteuning vanuit het getrapte zorgmodel - onderzoek te starten. Van belang was dat dit onderzoek deelsectorbreed werd gedragen en voldeed aan de ontwikkelde criteria wat betreft relevantie en kwaliteit. Hieruit zijn de volgende twee projecten gestart. Het derde project Revalideren doe je samen is in voorbereiding.

Dementiediagnostiek

Dementie wordt gediagnosticeerd aan de hand van tests met visuele elementen. Hierdoor kunnen deze tests vaak niet goed afgenomen worden bij mensen met een visuele beperking. In dit onderzoek worden alternatieve tests ontwikkeld en gevalideerd, zodat de tests afgenomen kunnen worden bij mensen die blind of slechtziend zijn en betrouwbare resultaten opleveren. Deze tests maken het in de toekomst mogelijk om hen te testen in de tweede lijn. Hierdoor kunnen mensen met een visuele beperking, als daar aanleiding voor is, eerder en dichterbij huis getest worden. Dit is essentieel voor het tijdig herkennen van cognitieve achteruitgang en helpt bij het bieden van passende zorg en ondersteuning in de eigen leefomgeving. Bij deze studie werken we samen met geheugenpoli's.

Visuele én persoonlijkheidsproblematiek (VIPON)

Een visuele beperking én persoonlijkheidsproblematiek bij ouderen kan in het dagelijks leven leiden tot complexe problematiek. Dit project heeft als doel de impact van deze dubbele beperking op het dagelijks leven van deze specifieke groep ouderen en hun

De zeven ontwikkellijnen

Mooi voorbeeld

naasten beter te begrijpen en praktische aanbevelingen te ontwikkelen. Hiermee kunnen zorgprofessionals binnen en buiten de visuele sector de ondersteuningsbehoeften van deze ouderen en hun naasten beter in kaart brengen en de zorg gericht afstemmen op individuele behoeften. Opgedane kennis delen we met welzijnswerk en (thuis)zorgorganisaties, zodat passende zorg eerder beschikbaar komt.

Revalideren doe je samen

Hoe kunnen we informele zorgverleners effectiever ondersteunen en betrekken bij de revalidatie van thuiswonende ouderen met een visuele beperking? Hoe kan de samenwerking tussen cliënt, informele zorg en formele zorg worden versterkt? Het doel van het project Revalideren doe je samen is om hierin inzicht te krijgen. We brengen bevorderende en belemmerende factoren voor effectieve samenwerking tussen cliënt, informele en formele zorg in beeld. We werken vandaaruit toe naar een eerste prototype voor een richtlijn. In deze studie werken we samen met de Hanzehogeschool.

TAST: programma voor de zorg aan mensen met een beperking in horen én zien

TAST is ontwikkeld voor het begeleiden van mensen met een beperking in horen en zien en een verstandelijke beperking. De afgelopen jaren is hierover steeds meer kennis opgebouwd. Bartiméus heeft deze kennis verzameld en samengebracht in het programma TAST. Mensen met een visuele, auditieve en verstandelijke beperking hebben gespecialiseerde zorg nodig, maar er bestond nog geen integraal programma om dit vorm te geven.

TAST als Klein maar fijn-project
TAST is beschreven dankzij een Klein maar fijn-project. Deze projecten ontwikkelen kennis om het dagelijks handelen in de zorg en de begeleiding beter te onderbouwen. Bij TAST is waardevolle kennis bijeengebracht in een programma. Zo is de kennis duurzaam geborgd, toepasbaar en overdraagbaar gemaakt.

Wat gaan we merken van TAST?

In juni 2025 is TAST officieel gelanceerd binnen Bartiméus. Op dit moment wordt het programma stapsgewijs uitgerold. Ook andere zorgorganisaties kunnen binnenkort met TAST aan de slag.

In 2025 is hard gewerkt aan een praktische uitgave waarin het volledige programma is beschreven, aangevuld met gesprekskaarten en andere verwerkingsmaterialen. Dit verschijnt begin 2026.

Leuk om te weten: Weijsters & Kooij vormgevers won met het logo van TAST een prijs binnen de internationale wereld van design.

5.2 Kennis Koesteren

Strategische doelstelling

Expliciet maken, onderhouden en onderbouwen van kennis over leven met een visuele beperking.

Kennis Koesteren bestaat uit:

- Het werk van expertisegroepen die de kenniscirkel draaiend houden.
- Dare2Share, waar we bestaande interventies beschrijven, onderbouwen en ontsluiten.
- Specifieke aandacht voor de bouwstenen bij de aandoeningen niet aangeboren hersenletsel (NAH) en cerebrale visuele stoornissen (CVI).

5.2.1 Expertisegroepen: 24

Op elk expertisegeried waken professionals met kennis van de doelgroep, aandoening en/of thema over het behoud van kennis en zorgen in een expertisegroep dat het kennisbehoud in de kenniscirkel blijft draaien. Zij signaleren kennisvragen, bewaken de kwaliteit van kennis en voorkomen dubbele inspanningen. In bijna alle expertisegroepen denken en beslissen ervaringsdeskundigen structureel mee en brengen waardevolle inzichten in.

Kennis Koesteren	Expertisegerieden
Expertise op doelgroep (levensfase)	<ul style="list-style-type: none"> • Blinde kinderen • Slechtziende kinderen • Mensen met een visuele- en verstandelijke beperking • Anderstaligen • Ouderen
Expertise op aandoening	<ul style="list-style-type: none"> • Zeldzame Oogheelkundige Aandoeningen • Neuronale Ceroid Lipofuscinose (NCL) • Cerebral Visual Impairment (CVI) • Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH) • Beperking in horen & zien (doofblindheid) • Psychiatrie • Functionele Visuele Klachten
Expertise op thema	<ul style="list-style-type: none"> • Licht, Verlichting, Inrichting (LVI) • Relaties, Intimiteit en Seksualiteit (RIS) • Werk • Psychosociaal • Sociale relaties & gehechtheid • ICT/technologie/ Innovatie • Oriëntatie & Mobiliteit (O&M) • Automobilititeit • Braille • Presentie (methode)

In de praktijk: Het voorspellende brein

De expertisegroep Visuele beperking en autisme heeft twee webinars gegeven rondom Het voorspellende brein. Hieraan deden beide keren rond de 60 mensen mee. Dit gaf goede inzichten en handvatten, zodat medewerkers mensen met een visuele beperking en autisme nog beter kunnen begeleiden en zich enigszins in hen kunnen verplaatsen.

In de praktijk: CVI Observatiekoffers

De CVI Observatiekoffers 4+ zijn uitgereikt aan ambulant onderwijskundig begeleiders (AOB'ers). Dankzij de koffers is het mogelijk een nóg completer beeld te krijgen van de visuele informatieverwerking van kinderen en jongeren met een verdenking op CVI (cerebrale visuele stoornissen).

In de praktijk: **Blij zijn ondanks tegenslag**

De expertisegroep Psychosociaal werkte in 2025 voor het eerst branchebreed samen door uitbreiding van haar leden met kennisdragers van Bartiméus en Robert Coppes. De eerste psychosociale podcast 'Blij zijn ondanks tegenslag' - voor mensen met een visuele beperking - verscheen op het Kennisportaal van Visio. Er vond waardevolle afstemming plaats met de expertisegroep Psychiatrie.

In de praktijk: **Tactile Reading 2025**

Tactile Reading is een internationaal congres over het toegankelijk maken van informatie via tactiele oplossingen, zoals braille, tactiele tekeningen en 3D. Dit vond plaats in juni 2025 in het Muziekgebouw Amsterdam en werd georganiseerd door de partners van Kennis Over Zien Visio en Bartiméus, door Dedicon, CBB (Christelijke Blinden Bibliotheek) en Passend Lezen. De expertisegroep Braille was nauw betrokken. Opgebouwde kennis over tast(ontwikkeling) en braille werd internationaal gedeeld. Het congres werd bezocht door meer dan 500 bezoekers uit 25 landen.

In de praktijk: **Anderstaligheid**

De expertisegroep Anderstaligheid en Culturele diversiteit heeft interviews gehouden met collega's. De resultaten worden gedeeld binnen de organisaties. Hierin staan adviezen voor communicatie met anderstalige mensen met een visuele beperking.

In de praktijk: **Reis door het brein**

De expertisegroep Niet Aangeboren Hersenletsel (NAH) en het Laurentius Ziekenhuis en Ergotherapie Salland presenteerden een gezamenlijke poster over hogere visuele functies en NAH tijdens het SCR-congres voor specialisten in cognitieve revalidatietherapie. Dit onderwerp wordt vaak over het hoofd gezien, maar heeft grote impact op het leven van mensen met hersenletsel. De expertisegroep ontwikkelde ook een psycho-educatietool. Hiermee kunnen complexe visuele stoornissen beter gesignaleerd, herkend en besproken worden.

5.2.2 Dare2Share - doen wat werkt!

Goede begeleiding van kinderen en volwassenen met een visuele beperking betekent: doen wat werkt. Maar hoe weet je wat werkt? De interventies in de databank van Kennis Over Zien helpen daar inzicht in te krijgen. Elke interventie biedt een uitgewerkte doelgerichte methodische aanpak gebaseerd op praktijkervaringen.

Op het platform www.kennisoverzien.nl staan 20 interventies, waarvan er vijf in 2025 geplaatst zijn.

5.2.3 Bouwstenen CVI & NAH

Het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan een overzicht van de 'bouwstenen' (interventies, methodieken, richtlijnen) voor de kennisgebieden NAH en CVI (niet aangeboren hersenletsel en cerebrale visuele stoornissen). Voor NAH is dit afgerond, voor CVI bijna. Uit de inventarisatie blijkt welke bouwstenen er op beide kennisgebieden zijn en waar nog kennis in de vorm van een protocol, richtlijn of zorgpad mist. Dit kan in volgende werkplannen worden opgepakt. De bouwstenen-inventarisatie werkt goed en gaan we daarom ook bij andere expertisegroepen toepassen.

Hand onder Hand

Sommige mensen met een visuele en verstandelijke beperking vinden het niet fijn iets aan te raken of aangeraakt te worden. Deze interventie geeft in negen stappen aan hoe zij uitgenodigd kunnen worden om via de tast hun omgeving te ontdekken en contact te maken. [Ontdek interventie Hand-onder-Hand-contact](#)

Fietstraining

Leer hoe je kinderen met een visuele beperking veilig en zelfverzekerd laat fietsen in het verkeer. [Bekijk interventie Fietstraining](#)

Psycho-educatie CVI

Geef kinderen en hun omgeving inzicht in CVI (cerebrale visuele stoornissen), de invloed op het dagelijks leven en beschikbare compensatiemogelijkheden. [Ontdek interventie Psycho-educatie CVI](#)

VIPP-V

VIPP-V is een video-feedbackinterventie om positief ouderschap te bevorderen bij ouders van kinderen (0-6 jaar) met visuele of visuele en verstandelijke beperkingen. VIPP-V staat voor Video-feedback Intervention to promote Positive Parenting in parents of children with Visual or visual-and-intellectual disability.

VIPP-V richt zich op ouders die veel stress ervaren en/of onzeker zijn over hun manier van aansluiten bij hun kind. De methode gaat over het verbeteren van sensitiviteit, communicatie en delen van gevoelens. Ouders leren signalen van hun kind beter herkennen, interpreteren en op een juiste manier reageren. Hierdoor krijgen de ouders meer zelfvertrouwen in de opvoeding.

Erkend door Vilans

VIPP-V is erkend door de Erkeningscommissie Gehandicaptenzorg van Vilans. De commissie schrijft: 'Het belang van sensitief-responsief opvoedgedrag voor kinderen met visuele en verstandelijke beperkingen staat in deze interventie centraal. VIPP-V is een kortdurende interventie met uitgebreide en duidelijke informatie voor ouders en ondersteuners. De inzet van video is een krachtige manier om ouders inzicht te geven in hun interactie met hun kind(eren). De interventie is goed opgebouwd en duidelijk beschreven en in de praktijk beproefd.' De interventie staat op kennisoverzien.nl en is ook opgenomen in de database van Vilans: [VIPP-V](#)

5.3 Kennis Leren Toepassen

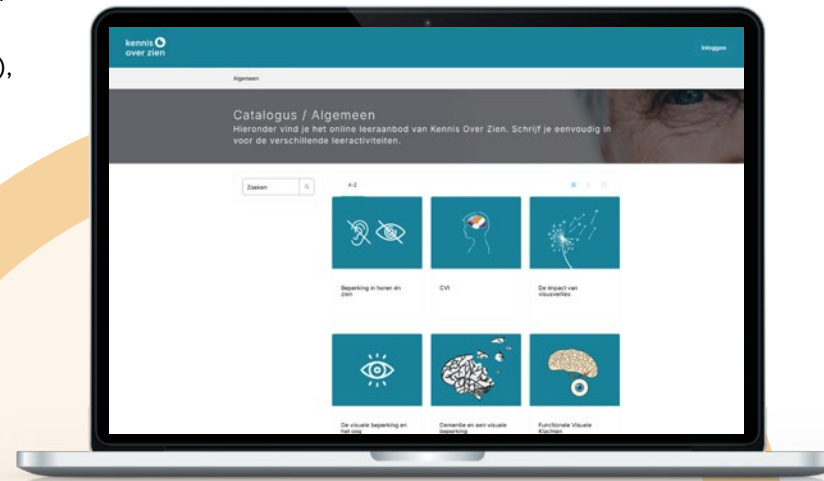
Strategische doelstelling

Deskundigheid van professionals bevorderen door het faciliteren van de toepassing van kennis over leven met een visuele beperking, in zorg- en dienstverlening.

Kennis Leren Toepassen voorziet in informatie, (ervarings)kennis en aanbod om vaardigheden voor een juiste basishouding aan te leren. Zo kan het leven van mensen met een visuele beperking - via professionals - gemakkelijker gemaakt worden. We zorgen voor kennis-toerusting van professionals binnen en buiten de visuele deelsector. Dit doen we door een breed breed opleidingsaanbod (Academies), implementatie en kennisdeelmomenten. Online startmodules worden ook via www.kennisoverzien.nl gedeeld.

Uitkomsten uit expertiseprojecten bedden we in de praktijk door middel van implementatieprojecten. Binnen de eigen organisaties én bij zorgaanbieders die mensen met (ook) een visuele beperking ondersteunen.

Kennis Delen Intern is eind 2024 verplaatst naar dit deelprogramma. Kennis helpt medewerkers om specialist in de visuele beperking te zijn en blijven.

5.3.1 Academies

Kennis Over Zien Academie

We hebben vier kennismakingsmodules opgeleverd, waarmee de zes e-learnings over verschillende doelgroepen compleet zijn. Ook zijn vier basismodules (A-modules) rond verschillende expertisethema's opgeleverd. In totaal zijn dit er nu negen. Interne en externe professionals kunnen deze modules als e-learning volgen. In 2025 zijn we gestart met de uitvoering van verdiepende B-scholingen voor thema's als Active Learning en NAH (niet aangeboren hersenletsel).

Onze interne professionals volgden in 2025 zo'n 1.500 keer een kennismakings- of A-module. Oriëntatie en Mobiliteit was de populairste module met 307 aanmeldingen. In totaal werden intern 1.800 scholingen gevolgd. Zo'n 1.100 externe professionals van meer dan 40 organisaties volgden 1.500 keer een e-learning. Hierbij stond NAH op nummer één met meer dan 400 aanmeldingen.

In de praktijk:
Nieuwe e-learning

Kennismaken met ...

- volwassenen met een visuele beperking
- kinderen met een visuele en verstandelijke beperking
- kinderen en jongeren met een visuele beperking
- mensen met een ernstige verstandelijke en visuele beperking

A-modules

- CVI (cerebrale visuele stoornissen)
- Dementie en een visuele beperking
- Impact van visusverlies
- FVK (functionele visuele klachten)

”

‘De Kennis Over Zien e-learning Ouderen is zeer de moeite waard. Het bevat nuttige tips en goed onderbouwde adviezen.’

Deelnemer

Argos zorggroep

In de praktijk:
Ouderen met een visuele beperking

Deze e-learning biedt kennis over visuele beperkingen bij ouderen, waaronder de impact en veelvoorkomende oogaandoeningen. Deelnemers leren ook hoe ze slechtziendheid bij ouderen kunnen herkennen en krijgen praktische adviezen voor de omgang met hen. Deze e-learning is tot nu toe gevolgd door 66 interne en 148 externe professionals.

In de praktijk:
Impact van visusverlies

In deze e-learning ontdekken professionals wat visusverlies betekent in het dagelijks leven en hoe ze iemand daarin kunnen ondersteunen. Ze leren signalen herkennen, krijgen inzicht in de impact op verschillende levensgebieden en ontdekken hoe ze kunnen bijdragen aan veerkracht en kwaliteit van leven. Deze e-learning is tot nu toe gevolgd door 118 interne en 15 externe professionals.

”

‘Dit is onderdeel van je vak, dus een cruciale scholing. En bespreek dit ook eens met je collega’s.’

Begeleider

Kind en Jeugd

Mooi voorbeeld

5.3.2 Implementatie

Met implementatie helpen we kennis uit expertiseprojecten of onderzoek in te bedden in de praktijk. Hierbij is steeds meer aandacht voor samenwerking tussen de partners. We leren en evalueren van elke implementatie en leggen vast wat wel of niet werkt. Deze geleerde lessen delen we met elkaar. In januari 2025 hebben we de jaarlijkse ‘Week van de implementatie’ om implementatiekennis te delen met alle medewerkers. Het thema was ‘Implementatie bij tegenwind, ook dan kom je vooruit!’

Bij Visio is onder andere Ouder worden met een visuele en verstandelijke beperking geïmplementeerd. Het betreft diagnostiek en scholing voor teams die ouder wordende cliënten met een visuele en verstandelijke beperking ondersteunen. Bij Bartiméus is de implementatie van Active learning afgerond in woningen met bewoners met een visuele en verstandelijke beperking. Ervaring, materiaal en kennis zijn gedeeld met Visio. Deze actieve samenwerking is mede mogelijk gemaakt door gezamenlijke scholing via de Academie en het gezamenlijke leerplein. De Robert Coppes Stichting is in 2025 gestart met zowel de implementatie van het zorgpad Angst en depressie als met Veilige Auditieve Omgeving op drie dagbestedingslocaties.

Kletskaart: praten over de ouder wordende cliënt met een visuele en verstandelijke beperking

We worden steeds ouder, dat geldt ook voor mensen met een visuele en verstandelijke beperking. Over hun veranderende ondersteuningsbehoeften is nog niet veel bekend. Vaak is het voor hen moeilijk om aan te geven wat ze nodig hebben.

Kletskaart is een laagdrempelig hulpmiddel om bijvoorbeeld met het zorgteam in gesprek te gaan over één ouder wordende cliënt. Het team kan het gesprek voeren over een thema als mobiliteit, zingeving, dementie, rouw of zelfredzaamheid in combinatie met slecht(er gaan) zien. Dit kan leiden tot een inzicht of een vraag: ‘Wat hadden we ook alweer afgesproken? Hoe doe jij dat eigenlijk? Ik merk dat dít goed werkt.’

Vervolg mooi voorbeeld

Uit het gesprek via Kletskaart met vragen, theorie, inzicht en acties volgt een gezamenlijke aanpak of doel. Bijvoorbeeld: het is goed deze cliënt nog steeds te stimuleren zoveel mogelijk zelf te doen. Met als doel beter afgestemde ondersteuning rond de veranderende behoeften van de ouder wordende cliënt met een visuele en verstandelijke beperking.

Implementatie

Kletskaart is een aantal jaren geleden ontwikkeld binnen de expertisegroep VVB (Visuele en Verstandelijke Beperking). Projectleider implementatie Mischa Thiers is halverwege het project ingestapt: 'We hebben Kletskaart didactisch vorm en inhoud gegeven en geborgd binnen Bartiméus en vervolgens binnen Kennis Over Zien. Op dit moment wordt Kletskaart als pilot geprobeerd in diverse woningen binnen

Bartiméus en Visio. Mogelijk levert dit nog een laatste bijstelling op. Nu is het zaak dat Kletskaart onder de aandacht blijft bij de teams en breder gedeeld wordt binnen de gehandicaptensector. Want dit thema speelt binnen de hele zorg.'

Het **informatieboekje Kletskaart** is gratis te downloaden en het spel kan besteld worden via <https://kennisoverzien.nl/kennis/kletskaart>

”

‘We praten wel vaker over thema’s die betrekking hebben op onze bewoners, maar nooit zo uitgebreid als nu met Kletskaart én met z’n allen.’

Begeleider

5.3.3 Kennis Delen Intern

Kennis Delen Intern verzorgt het aanbieden van kennis over leven met een visuele beperking aan en toerusting van interne professionals bij Visio, Bartiméus en Robert Coppes. Deze kennis helpt hen om specialist te zijn en blijven en hun functie in de deelsector adequaat te kunnen uitoefenen.

In de praktijk: Ouderen in Denim

Bureau50+ heeft de laatste trends op het gebied van ouder worden en de oudere van de toekomst gepresenteerd tijdens het webinar Ouderen in Denim. De expertise-groep Ouderen presenteerde zich en een ervaringsdeskundige kwam aan het woord. Meer dan 70 medewerkers hebben door deel te nemen aan dit webinar/kennisdeel-moment hun kennis vergroot over relevante trends en ontwikkelingen rond ouderen met een visuele beperking.

In de praktijk: Mentale Weerbaarheid

De kennisdeeldag over mentale weerbaarheid van mensen met een visuele beperking vond fysiek plaats. Externe spreker en ervaringsdeskundige Joyce de Ruiter deelde haar ervaringen over veerkracht en mentale weerbaarheid. Sabina Kef deelde kennis uit haar onderzoeken op het gebied van mentale weerbaarheid bij mensen met een visuele beperking. Rond de 45 medewerkers leerden elkaar kennen, wisselden kennis uit en deelden ideeën over mogelijke samenwerking.

5.4 Kennis Vinden

Strategische doelstelling

Het verspreiden van basiskennis voor mensen met een visuele beperking en hun naasten, externe professionals en maatschappij.

Vanuit het deelprogramma Kennis Vinden werken we aan de bewustwording, informatie en activering van professionals in andere sectoren, naasten en mensen met een visuele beperking. De kennis die we verspreiden in de samenleving, draagt bij aan het voorkómen, vervangen en verplaatsen van zorg. Hiervoor hebben we instrumenten zoals deelname aan beurzen, waaronder Oog op Kennis en de Ziezobeurs. Een ander middel is het platform www.kennisoverzien.nl

”

‘In plaats van mensen met een hulpvraag te labelen en te verwijzen naar speciale plekken vol expertise, moeten we kijken hoe we die expertise naar hén toe brengen, midden in de samenleving.’

Erik Dannenberg
gast spreker kennisevent
Oog op Kennis

In de praktijk: Oog op Kennis

In 2025 organiseerden we het kennisevent Oog op Kennis - dat in 2024 voor het eerst plaatsvond op de Oogbeurs - zelfstandig. Met dit kennisevent willen we actuele kennis delen met mensen die blind of slechtziend zijn. De workshop ‘Veilig fietsen met minder zicht’ werd goed bezocht en zorgde voor emotionele reacties. Mensen die dachten niet meer te kunnen of mogen fietsen, gaven na afloop van de presentatie aan dit onder de juiste voorwaarden weer te willen proberen: ‘Ik durf het aan.’ Zo’n stuk teruggekregen mobiliteit door de juiste kennis op de juiste plek, daar doen we het voor.

In de praktijk: Zorg voor beter

We zoeken altijd naar mogelijkheden tot samenwerking met andere platforms. Een voorbeeld is www.zorgvoorbeter.nl met kennis voor (toekomstige) zorgprofessionals over de zorg aan ouderen. Dit kennisplatform is een samenwerking tussen de landelijke kennisorganisatie voor zorg en ondersteuning Vilans, ZonMw, ActiZ, V&VN en Zorgthuisnl. Welke content kunnen wij hieraan koppelen, hoe zorgen we voor logische verbindingen? De contacten zijn gelegd, de inventarisatie gemaakt en dit vervolgen we samen met Vilans in 2026.

In de praktijk: Kennisoverzien.nl

Op het platform kennisoverzien.nl staan kennisartikelen voor professionals buiten de visuele sector, zoals huisartsen, woonbegeleiders en gemeenteambtenaren. Door de kennis zijn zij in staat visuele problemen eerder te herkennen en er beter mee om te gaan. Het platform bevat kennis over relevante thema's, (visuele) aandoeningen en doelgroepen en geeft de lezer achtergrondinformatie, de nieuwste inzichten en praktische tools.

In 2025 plaatsten we twaalf e-learning's, vijf interventies, 35 nieuwsberichten en 46 nieuwe kennisartikelen, onder meer over:

- Relaties, Intimiteit, Seksualiteit bij mensen met een visuele beperking
- Ouderen: Visuele beperking en andere aandoeningen
- CVI en NAH (cerebrale visuele stoornissen en niet aangeboren hersenletsel)
- Visuele beperking en autisme

In de praktijk: ZieZo beurs

In maart stond Kennis Over Zien op de ZieZo beurs in Utrecht. We deelden kennis en tips in waardevolle gesprekken met mensen met een visuele beperking, naast en zorgprofessionals.

Kennisverspreiding

De kennisverspreiding in de maatschappij vindt plaats door een breed palet aan activiteiten van de partners. Zoals een telefonische helpdesk, voorlichtingsbijeenkomsten en trainingen aan professionals. Dit is te zien in deze afbeelding.

Mooi voorbeeld

Welbevinden ouderen Gesprekswaaier 'Hoe gaat het?'

Ouderen komen in een nieuwe levensfase terecht. Door het wegvallen van werk, sociale contacten, gezondheid én zicht kan het leven drastisch veranderen. In deze fase is het extra belangrijk stil te staan bij welbevinden: wat is voor iemand belangrijk, waar geniet diegene van, wat geeft energie en levensplezier? Want iemand is meer dan een beperking.

Uit inspirerende gesprekken met ouderen met een visuele beperking, zijn onderwerpen gekomen die het welbevinden positief beïnvloeden. De gedrukte gesprekswaaier is daar een resultaat van. Op elk kaartje staat een vraag om samen over te praten. Achter op elk kaartje staan tips en informatie.

Een goed gesprek kan de aanzet tot welbevinden zijn, waarbij je elkaar ziet met de ogen van je hart. De waaier is uitgedeeld op beurzen en congressen.

De digitale versie is gratis te downloaden:
[Gesprekswaaier 'Hoe gaat het? In gesprek met ouderen met een visuele beperking'](#).

In de praktijk: Kun je me volgen?!

In 2025 verscheen de gedrukte Kennis Over Zien publicatie 'Kun je me volgen?!' Over het leven met de zeldzame stofwisselingsziekte NCL (Neuronale Ceroid Lipofuscinose). In het bijzonder de juveniele vorm van CLN3 die start in de kinderleeftijd met achteruitgang in het visueel functioneren. Hiermee is de kennis op dit hele specifieke gebied geborgd en beschikbaar voor ouders en anderen. Het verschijnt in 2026 online als gratis download en in het Engels.

5.5 Kennis met Ervaring

Strategische doelstelling

Het perspectief van ervaringsdeskundigen structureel meenemen in de activiteiten van Kennis Over Zien.

Bij Kennis Over Zien is de inzet van ervaringsdeskundigen vanzelfsprekend. Zij kunnen vanuit hun ervaring, mét training en begeleiding meedenken en werken in alle fasen van de kenniscirkel, van kennisvragen signaleren tot feedback geven, verzamelen en implementeren. Ons streven is dat in 2026 bij alle activiteiten binnen Kennis Over Zien ervaringsdeskundigen betrokken zijn.

Bekendheid genereren

Ook in 2025 hebben we hard gewerkt aan het bewust maken van de toegevoegde waarde van ervaringsdeskundigheid. Dit doen we onder meer door het delen van ervaringen van expertisegroepen die samenwerken met ervaringsdeskundigen. We organiseren webinars waar onderzoekers en ervaringsdeskundigen resultaten delen én hun samenwerking bespreken.

Trainingen

Ervaringsdeskundigen zijn betrokken bij de training voor (zorg)professionals. Hierin leren onderzoekers over de samenwerking met en inzet van ervaringsdeskundigen. Deze training is zes keer georganiseerd. Hierbij zijn 59 professionals getraind.

Toolkit

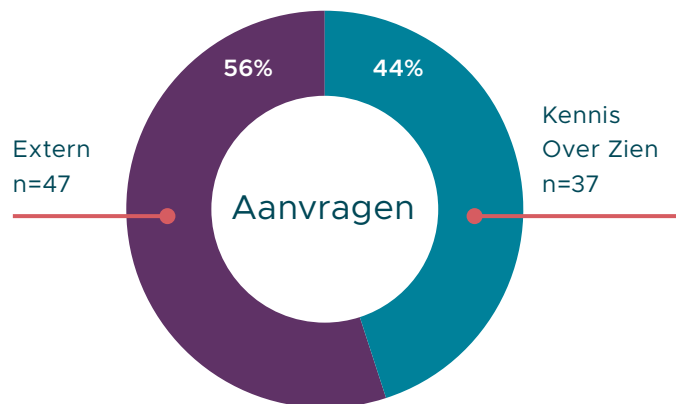
Sinds 2025 wordt de Toolkit Samenwerken met ervaringsdeskundigen actief gedeeld met opdrachtgevers. Hierin zit een beslisboom, checklist kennismakingsgesprek en tipkaart Toegankelijk (samen)werken. Deze instrumenten zijn uiteraard getest door ervaringsdeskundigen. [Bekijk de Toolkit Samenwerken met ervaringsdeskundigen | Kennisoverzien.](#)

Ervaringsdeskundigenpool

Onderzoekers weten ons steeds beter te vinden. In totaal zijn in 2025 84 aanvragen opgepakt door de ervaringsdeskundigenpool. 37 aanvragen kwamen vanuit Kennis Over Zien en 47 aanvragen van externe partijen, zoals bedrijven, onderzoekers van universiteiten of studenten. De ervaringsdeskundigenpool bestaat momenteel uit 80 ervaringsdeskundigen. De leeftijd varieert van 20 tot 80+. Er is grote variatie in aandoeningen. 70% van de ervaringsdeskundigen is slechtziend, 27% blind en 3% heeft een beperking in horen en zien. De helft heeft problemen met centraal zicht. Alle ervaringsdeskundigen uit de pool ontvangen geregeld een mail met oproepen en nieuws.

Impact

Ervaringsdeskundigen weten als geen ander hoe het is om te leven met een visuele beperking. Door hen actief te betrekken, sluiten kennisactiviteiten en -resultaten beter aan bij hun behoeften. Dit leidt tot relevantere kennis, betere zorg en het beter kunnen deelnemen aan de samenleving. De rol van ervaringsdeskundige maakt dat iemand van betekenis kan zijn en een bijdrage kan leveren.

Aanvragen ervaringsdeskundigenpool

Mooi voorbeeld

Ervaringsdeskundige binnen Expertisegroep Auto-Mobiliteit

Hoe neem je deel aan het verkeer met een visuele beperking?

De expertisegroep Auto-Mobiliteit (AM) houdt zich bezig met kennis op het gebied van gemotoriseerde verkeersdeelname door mensen met een visuele beperking met bijvoorbeeld een auto, bromfiets of 45-km auto.

Cliëntperspectief onmisbaar

Ervaringsdeskundige Piet Helfrich is kernlid van de expertisegroep. Piet heeft sinds 2020 niet aangeboren hersenletsel (NAH), waardoor hij ook een visuele beperking heeft. Voorzitter Petra Pijnakker vertelt: 'Wij werden ons ervan bewust dat het cliëntperspectief binnen de expertisegroep, en breder, vertegenwoordigd moest worden. Eerst was het wel een beetje zoeken welke onderwerpen en taken passend zouden zijn.'

Wat doet Piet als ervaringsdeskundige?

Als ervaringsdeskundige brengt Piet een ander perspectief in. Een optometrist en klinisch fysisch oordelen vanuit medisch oogpunt, maar Piet kent de belevingswereld

van iemand die slechtziend is, zoals het traject van diagnose en revalidatie tot keuring en de geschiktheidstest bij het CBR.

Ervaringsdeskundigen in hun kracht

'Door deel te nemen aan de expertisegroep krijg ik niet alleen meer inzicht in mijn beperking, maar kan ik ook iets bijdragen,' zegt Piet. Tijdens het kennismakingsgesprek zijn Petra en Piet op zoek gegaan naar een geschikte rol binnen de expertisegroep. Door open en eerlijk te communiceren zijn taken goed af te bakenen, zodat de ervaring van Piet goed tot zijn recht komt. Het is belangrijk dat de ervaringsdeskundige niet meer in een revalidatietraject zit en in staat is te reflecteren op de eigen situatie.

De expertisegroep verzorgt regelmatig scholingen voor professionals, rijsschoolhouders en CBR-medewerkers. Omdat Piet een begaafd en overtuigend spreker is, heeft hij een rol gekregen binnen het opleidingscurriculum. Zijn verhaal geeft mensen een indruk hoe is om te leven met NAH en een visuele beperking. Dat slaat echt aan.

„ ‘De rol die Piet vervult, is goud waard.’

6 Focus

De focus in deze programmaperiode van Kennis Over Zien ligt op ouderen met een visuele beperking, inclusieve samenleving en getrapte zorg. Ook is er aandacht voor technologie. Er volgen nu enkele voorbeelden uit 2025.

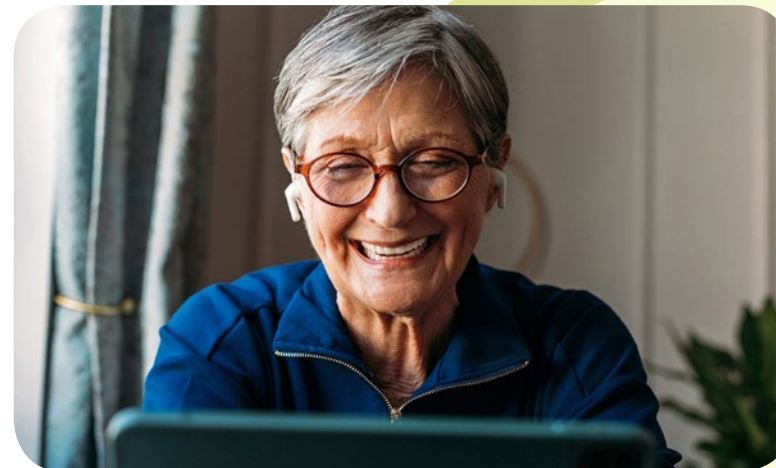
6.1 Ouderen

VIVIS laat zien!

VIVIS is de brancheorganisatie van mensen met een visuele beperking die bestaat uit Visio, Bartiméus en Robert Coppes. In 2025 startten we met afstemming tussen de programmering van Kennis Over Zien en het programma VIVIS laat zien! In het Meerjarendeelsectorplan Kennis Over Zien staat hoe we bijdragen aan twee grote maatschappelijke opgaven: bevorderen van gelijkwaardige deelname van mensen met een visuele beperking en het toekomstbestendig organiseren van hun zorg en ondersteuning.

Vergrijzing, druk op de oogzorgketen en een vastlopende cliëntreis leiden ertoe dat meer ouderen met visusverlies te laat passende zorg krijgen. Zonder versnelling in de transformatie verdubbelen de zorgkosten in 2040 en komt de zorgplicht in het gedrang. Met het programma VIVIS laat zien! richt VIVIS zich daarom op optimale ondersteuning van thuiswonende ouderen (65+) met visusverlies, met als doel zorg te voorkomen, te verplaatsen en te vervangen. De vier hefboomen hierbij zijn: ketensamenwerking, activeren van het netwerk, lichte en vroege ondersteuning en innovatie van het zorgaanbod. We willen de transitie versnellen door het programma verder te concretiseren en randvoorwaarden uit te werken.

De belangrijkste resultaten hiervan tot nu toe zijn: beschrijving van de huidige en gewenste situatie, een volledig in kaart gebracht stakeholderveld, een breed draagvlak onder sleutelpartijen, een eerste businesscase met rekenmodel, uitgewerkte contouren van een digitaal platform, inzicht in behoeften van ouderen met visusverlies (op het gebied van onder meer mobiliteit, communicatie en vitaliteit) en een plan van aanpak voor verdere transitie.

Valpreventie bij ouderen met een visuele beperking

Laat slecht zicht geen obstakel zijn

kennisoverzien.nl/kennis/valpreventie-bij-ouderen

Nieuwe generatie ouderen langer thuis

Eén op de zeven ouderen krijgt een visuele beperking. Dit aantal neemt snel toe door vergrijzing. Het effect op zelfstandigheid, welzijn en leefplezier is groot. Met de juiste kennis op de juiste plek, kunnen we het verschil maken. Kennis Over Zien stond daarom onder meer op de conferentie Nieuwe generatie ouderen langer thuis. Met kennis, inzichten en ervaringsverhalen voor ouderen, mantelzorgers en professionals.

Valpreventie bij ouderen met een visuele beperking

Ouderen met een visuele beperking hebben twee tot acht keer meer kans om te vallen dan leeftijdsgenoten zonder visuele beperking. Tijdens de Week van de Valpreventie publiceerde Kennis Over Zien het document 'Valpreventie bij ouderen met een visuele beperking'. Met handvatten voor begeleiders en zorgprofessionals om valincidenten te voorkomen. <https://kennisoverzien.nl/kennis/valpreventie-bij-ouderen>

E-learning Dementie

De e-learning Dementie geeft inzicht in de invloed van dementie op de visuele beperking en andersom. Wie de e-learning gevolgd heeft, kan de omgang en benadering veel beter afstemmen op iemand die blind of slechtziend is en dementie heeft.

6.2 Inclusieve samenleving

Toegankelijkheid

Mensen met een visuele beperking willen net als iedereen gebruikmaken van voorzieningen. Daarom is het belangrijk om openbare ruimtes zo in te richten dat zoveel mogelijk mensen hun weg kunnen vinden. Dat geldt ook voor het openbaar vervoer. Naast fysieke toegankelijkheid spelen digitale en sociale toegankelijkheid een grote rol. Toch blijkt dat mensen met een visuele beperking vaak buitengesloten worden. Op het platform www.kennisoverzien.nl zijn diverse kennisartikelen geplaatst over toegankelijkheid. [Toegankelijkheid voor mensen met een visuele beperking - Kennis Over Zien](#)

Laadkabels als struikelblok

Uit onderzoek van Kennis Over Zien, Ieder(in) en CROW blijkt dat 82% van de mensen met een beperking hinder ervaart van losse laadkabels op de stoep. Oplossingen als kabelmatten en bruggen ervaren zij als struikelgevaar. Daarom is er nu de brochure 'Laadkabels en laadpalen, hoe houd je het trottoir veilig en toegankelijk?' Met tips, technische richtlijnen en voorbeelden voor een openbare ruimte die voor iedereen veilig en toegankelijk is.

'Hi allemaal, als je morgen gaat stemmen, vul je dan daarna deze vragenlijst in over hoe toegankelijk het was? De expertisegroep Toegankelijkheid is je dankbaar!'

Toegankelijk stemmen

Er is een podcast gemaakt over hoe toegankelijk stembureaus zijn, in dit geval in Oldebroek. Ook organiseerden we een webinar 'Zelfstandig stemmen' en hielden een enquête over zelfstandig stemmen. Deze is in- en extern verspreid.

Waar loop jij tegenaan?

Kennis Over Zien heeft in 2025 samen met het Radboud UMC onderzocht welke knelpunten en prioriteiten er leven onder mensen met een visuele beperking. De uitkomsten bevestigen wat we al vermoedden. Deelnemers noemden onder meer mobiliteit/deelnemen aan verkeer, reizen, boodschappen doen en betalen. De volgende aspecten komen steeds terug: gevoel van (sociale) onveiligheid, gebrek aan bejegening en begrip, behoefte aan voorspelbaarheid en uniformiteit in de inrichting, behoefte aan verbeteringen in de digitale en fysieke omgeving. Deze resultaten vormen waardevolle input voor onze meerjaren kennisagenda. We brengen de kennis ook onder de aandacht van partijen die invloed hebben op hoe de openbare ruimte eruit ziet, zoals gemeenten.

Zichtbaar sportief

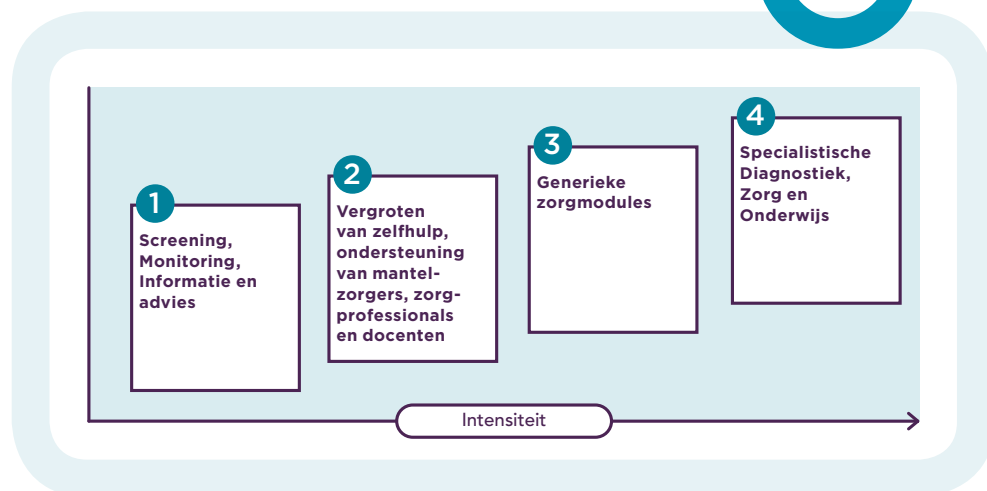
Zichtbaar sportief richt zich op meer inclusiviteit in sport en voorziet buurtsportcoaches - dé sleutelfiguren in het lokale sportlandschap - van praktische kennis en handvatten. Zij kunnen een e-learning volgen over het begeleiden van sporters met een visuele beperking. Ook organiseert Zichtbaar sportief multi-sportdagen voor mensen met een visuele beperking. Deelnemers maken kennis met aangepast sporten en krijgen informatie over sportclubs in hun buurt. Zichtbaar Sportief is een samenwerking tussen Kennis Over Zien, NOC*NSF en Gehandicaptensport Nederland.

6.3 Getrapte zorg

Impact maken

Bij getrapte zorg zetten we de minst intensieve maar effectieve aanpak als eerste in. Doel is onnodig zware zorg voorkomen en de juiste zorg op het juiste moment bieden.

Kennis Over Zien draagt bij aan de publieke kennisdeling en is daarmee onderdeel van een grotere landelijke kennisinfrastructuur. We voelen ons verantwoordelijk om bij te dragen aan de beweging naar meer passende en doelmatige zorg. We zijn dan ook met Vilans (kennisorganisatie voor zorg en ondersteuning) en ZonMw in gesprek hoe wij dit vorm en inhoud kunnen geven om een zo groot mogelijke impact te maken. Nu volgen enkele voorbeelden van hoe wij inzetten op getrapte zorg.

Vistra Hemianopsie Leestraining

Deze interventie verbetert leesproblemen bij volwassenen met enkelvoudige gezichtsuitval door slimme compensaties.

[Lees meer over interventie Vistra Hemianopsie Leestraining](#)

E-learning Ernstige visuele en verstandelijke beperking

Deze e-learning richt zich op zorgprofessionals die werken met mensen met een ernstige verstandelijke en visuele beperking. Met deze module leren zij hoe deze combinatie van beperkingen invloed heeft op het dagelijks leven en hoe zij hier als zorgverlener op kunnen inspelen. Deelnemers leren gedrag beter begrijpen en interpreteren. Met praktische tips en handreikingen.

6.4 Technologie

Technologie kan het leven makkelijker maken. Daarom besteedt Kennis Over Zien volop aandacht aan innovatie en technologische ontwikkelingen. Technologie kan mensen helpen bij het omgaan met hun visuele beperking. Ook kan technologie helpen kennis verder te ontsluiten via digitalisering, binnen alle onderdelen van de kenniscirkel. Nu volgen een aantal voorbeelden ter illustratie.

Navigatiesysteem NaviLens

NaviLens is een navigatiesysteem voor binnen en buiten. Hierbij scant de gebruiker aan-gebrachte kleurrijke QR-achtige codes van een afstand met de camera van een smartphone zonder scherpstellen. De app leest hardop of toont informatie over route, locatie of ruimte. Zo kan de gebruiker zich zelfstandig oriënteren en vinden wat die zoekt zonder hulp te vragen. Bij het congres Tactile Reading waren deze codes op strategische plekken op de looproute vanaf Amsterdam Centraal en in het Muziekgebouw geplaatst. NaviLens was nieuw en is nog niet optimaal gebruikt, maar heeft zeker potentie.

” ‘Mensgerichte technologie betekent: oplossingen die niet vertrekken vanuit wat technisch mogelijk is, maar vanuit wat mensen écht nodig hebben.’

Victor van Dinten van naext,
spreker tijdens Oog op Kennis

Grafische rekenmachine

Bij de exacte vakken in het voortgezet onderwijs (havo en vwo) maken leerlingen intensief gebruik van een zogeheten grafische rekenmachine. Er is nu een grafische rekenmachine ontwikkeld waarmee een leerling die blind of slechtziend is, volledig zelfstandig kan werken. Het ontbreken ervan was een reden waarom zij minder vaak exacte vakken kozen dan hun ziende klasgenoten.

Technische snufjes

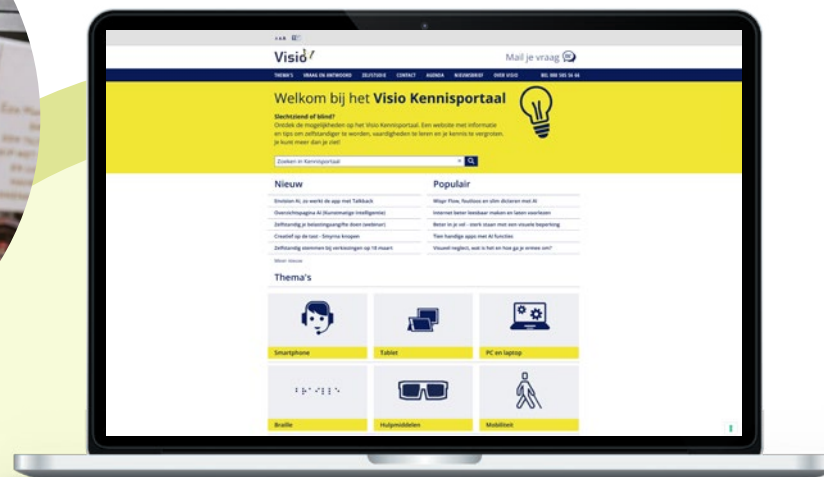
Op het Kennisportaal van Visio verschijnen regelmatig artikelen over (onderzoeken naar) technologische producten en innovaties, die geschikt zijn voor mensen met een visuele beperking. Zoals grafisch tactiele tablets, een voorleesapparaat met AI, een tablet en smartphone ineen en de Meta-bril.

<https://kennisportaal.visio.org/>

Slimme rollator

Bartiméus, Rollz International en Medux ontwikkelden een oplossing voor mensen met een visuele beperking om zelfstandig en veilig een rollator te kunnen gebruiken: de Slimme Rollator met de functie van een taststok erbij. Angélique Koelewijn (expertise strateeg, lid regiegroep Kennis Over Zien): 'Kennis Over Zien heeft de Slimme Rollator positief ontvangen. We kijken hoe we kennis kunnen bijdragen, bijvoorbeeld in de vorm van tips, een filmpje of training.' Een goede samenwerking en innovatie voor grotere zelfstandigheid. Streven is dat de eerste slimme rollator in 2026 beschikbaar is.

Robotica

We hebben onderzocht of het meerwaarde heeft (zorg)robots in te zetten bij hulpvragen van mensen met een visuele en verstandelijke beperking. Bijvoorbeeld op het gebied van zelfstandigheid, zelfredzaamheid, nabijheid. En zo ja, welke zorgrobot dan? De resultaten zijn begin 2026 beschikbaar.

7 Zicht op de mist

Waar maken we nog niet de impact die we willen? Waar is het nog wat mistig om ons heen? Hier volgen enkele voorbeelden van uitdagingen.

We hebben nog een weg te gaan

Naast het bereiken van 350.000 blinde en slechtziende mensen, willen we ook van betekenis zijn voor de ongeveer 1 miljoen mensen die slecht zien, naasten en professionals.

Het beschikbaar stellen van kennis wil niet zeggen dat het belanghebbenden (op het juiste moment) bereikt. Daar hebben we heel hard de samenwerking met andere partijen voor nodig zoals opticiens, huisartsen, thuiszorg, gemeenten, werkgevers, woningcorporaties, andere kennisorganisaties, belangen- en brancheverenigingen. We hebben nog een weg te gaan.

Inbedding blijft een uitdaging

Goede afstemming en inbedding van (nieuw ontwikkelde) kennis bij de partners van Kennis Over Zien en externe organisaties blijft een uitdaging, ook door personele krapte.

Steeds groter beroep op Kennis Over Zien

Steeds meer partijen en organisaties willen kennis ontwikkelen en doen een beroep op Kennis Over Zien als deelnemende partij. Hoe zetten we onze middelen met de meeste impact in? Het is belangrijk om ruimte te hebben om krachten te bundelen en te kijken naar de samenhang tussen de verschillende ontwikkelagenda's in Nederland en daarbuiten. Dat valt niet altijd mee.

Soms schuurt het

Soms is er een vraag waarbij het lastig is de weg te vinden binnen de structuren van Kennis Over Zien. Het blijft dan puzzelen en zoeken bij het samen kennis ontwikkelen en delen. Dat schuurt soms en vraagt geduld.

”

‘Hoe weet je dat je impact hebt? Dat is niet altijd eenvoudig te meten.’

Gerie Tempelman,
programmamanager Kennis Vinden

8 Cijfers 2025

Tot slot een aantal interessante feiten en cijfers over het afgelopen jaar.

Kennis Ontwikkelen

65
Publicaties

Promovendi
30
Gepromoveerd
7
Hoogleraren/
lectoren
5

Klein maar fijn activiteiten
4 afgerond,
4 aanvragen gehonoreerd
door ZonMw

Kennis Koesteren

Expertisegroepen
24

Bereikte
resultaten
> 55

Kennis Leren Toepassen

15
E-learningmodules
externe zorgprofessionals
> 1100 externe gebruikers van
> 40 organisaties

Branchebreed Leerplein
interne professionals
> 45
scholingen en
> 1800
interne gebruikers

Kennis Vinden

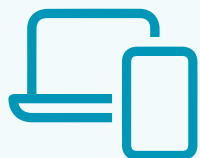

Kennisoverzien.nl

20.700

+89,9%!

Actieve, unieke
bezoekers

Kennisartikelen 46
Nieuwsberichten 35
E-learnings 12
Interventies 5

LinkedIn-posts
57

LinkedIn volgers
1.208
(+27%)

Beurzen en evenementen
als Kennis Over Zien 6

Totaal aantal bezoekers

16.230

Totaal beantwoorde
gesprekken

3.003

+8%

Telefonisch
1.533

Mails
1.470

Bezoekers
Kennisportaal

156.763

(+11%)

Kennis met Ervaring

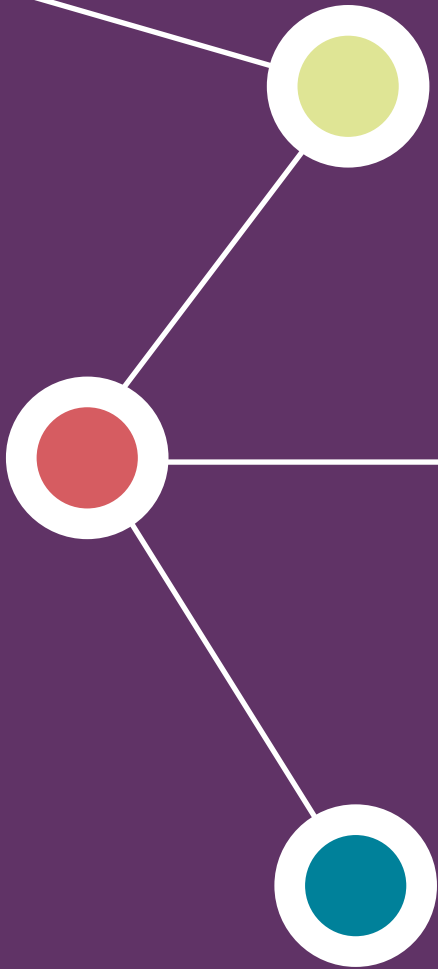

Ervaringsdeskundigen
actief

80

Ervaringsdeskundigen
ingezet

84x

www.kennisoverzien.nl

februari 2026

Onder redactie van: Kennis Over Zien
m.m.v. ABC Redactie, Den Hoorn
Ontwerp: Weijsters & Kooij vormgevers, Grave